

ÚTMUTATÓ

AZ EUTR SZERINTI KERESKEDŐK SZÁMÁRA

MEGHATÁROZOTT KÖTELEZETTSÉGEK TELJESÍTÉSÉHEZ

Bevezető

Az EUTR szabályozásban¹ kereskedőnek minősül bármely természetes vagy jogi személy, aki kereskedelmi tevékenysége során, a belső piacon, az úgynevezett piaci szereplő által már forgalomba hozott fát vagy fatermékeket (továbbiakban együtt: fatermék) ad el vagy vásárol.

A kereskedőknek elsősorban a **nyomon követhetőségre** vonatkozó kötelezettségeket kell teljesíteniük, amely alapján **a forgalomba hozott fatermékek útja, beazonosíthatósága és eredete a teljes kereskedelmi láncon végigkísérhető kell, hogy legyen.**

A fentiek érdekében a kereskedőknek nyilvántartást kell vezetniük a beszállítóikról és vevőikről, valamint a forgalmazott fatermékek legfontosabb tulajdonságairól, beleértve azok feldolgozás, tárolás, csomagolás során történő állapotváltozását is. Az erre vonatkozó információkat öt évre visszamenőleg meg kell őrizniük, és szükség esetén a hatáskörrel rendelkező hatóság rendelkezésére kell bocsátaniuk.

A kereskedelmi gyakorlat során egy adott gazdasági szereplő sok esetben piaci szereplőnek és kereskedőnek is minősülhet, attól függően, hogy az általa forgalmazott faterméket először helyezi forgalomba, vagy tevékenysége során a már korábban forgalomba hozott fatermék továbbértékesítésével foglalkozik.

¹ A fát és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeinek meghatározásáról szóló, 2010. október 20-i 995/2010/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (European Timber Regulation)

A hazai erdőtörvényben² (továbbiakban: Evt.) a kereskedő és az első piaci forgalomba hozatalt végző piaci szereplő együttesen faanyag kereskedelmi lánc szereplőként lett meghatározva, és emiatt a fatermékek nyomon követésére vonatkozóan mindkét szereplőre közös szabályok vonatkoznak.

Az Evt. 90/A. § (6) pontja az alábbiak szerint rendelkezik:

*„Az **illegális kitermelések megakadályozása, illetve a faanyag kereskedelmi láncban levő fatermék nyomon követhetőségének és – a szükséges esetekben – forgalomból történő visszahívhatósága érdekében a faanyag kereskedelmi lánc valamennyi szereplőjének az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban, valamint az Európai Unió közvetlenül alkalmazandó jogi aktusaiban meghatározott, **kellő gondosság elvén alapuló nyomon követhetőségi eljárást** kell létrehoznia vagy igénybe vennie és ahhoz kapcsolódóan **naprakész dokumentációs rendszert kell működtetnie.**”***

A piaci szereplőkre vonatkozó EUTR szabályozás jóval szélesebb körű nyilvántartási és kockázatkezelési feladatokat ír elő, így ezek teljesítése során egyidejűleg a nyomon követhetőségre vonatkozó kötelezettségek teljesítésére is sor kerül.

A kizárólag kereskedőknek minősülő gazdasági szereplők esetében azonban a jogszabályi előírások összevetésével önállóan is meghatározhatóak a fatermékek nyomon követhetősége érdekében szükséges és elégséges dokumentációs rendszer elemei.

Az alábbi útmutató összeállításával szeretnénk segíteni a hazai faanyag kereskedelmi lánc kereskedőnek minősülő szereplőket a vonatkozó uniós és hazai jogszabályokban előírtak teljesítésében.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a leírtak útmutatásul szolgálnak, nem a kereskedői nyilvántartás mindenkor kötelező elemeit határoztuk meg. Minden kereskedőnek a saját tevékenységéhez, annak sajátosságaihoz, mértékéhez igazodva érdemes a nyilvántartását összeállítania.

² Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

I. KERESKEDELMI PARTNEREK (BESZÁLLÍTÓK, VEVŐK) ADATAINAK NYILVÁNTARTÁSA

A kereskedőnek minden beszállítóját nyilván kell tartania.

A vevők közül csak azon vevők adatairól kell részletes nyilvántartást vezetni, akik maguk is kereskedőnek és így faanyag kereskedelmi lánc szereplőnek minősülnek, azaz akik a Ptk. szerinti vállalkozásként³

- a vásárolt faterméket kereskedelmi tevékenységük során továbbértékesítik, vagy
- a faterméket feldolgozzák, és magasabb feldolgozottsági fokú vagy más faterméket állítanak elő.

A kereskedő a fogyasztók⁴ és a faanyag kereskedelmi lánc szereplőnek nem minősülő vállalkozások (továbbiakban együtt: végfogyasztók) részére történő értékesítés esetén a vevő adatait az alábbiak szerinti részletességgel nem köteles nyilvántartani, azonban ebben az esetben is köteles dokumentálni a készletváltozást megfelelő számviteli bizonylattal, szállítójeggyel, és ezeket a nyilvántartásaiban megfelelően fel kell tüntetnie.

Itt kell felhívni a figyelmet arra, hogy erdei faválaszték esetén a faanyag kereskedelmi lánc szereplő köteles szállítójegyet kiállítani a végfogyasztó részére.

A fatermék beszerzése előtt a beszállítók, ill. a fatermék eladása során a faterméket megvásárló és azt továbbértékesítő, vagy feldolgozó, tehát végfogyasztónak nem minősülő vevők adatainak és tevékenységeinek ellenőrzését az alábbiak figyelembe vételével javasolt végrehajtani:

- A beszállító/vevő székhelye, telephelye és tevékenység adatainak ([NAV adózái adatbázis](#), [cégjegyzék](#) stb.) vizsgálata.
- Rendelkezik-e a beszállító/vevő EUTR technikai azonosítószámmal vagy – amennyiben a beszállító erdőgazdálkodó – az erdészeti hatóságnál nyilvántartott erdőgazdálkodói kóddal?
- A beszállító/vevő szerepel-e azon faanyag kereskedelmi lánc szereplők között, akikkel szemben a NÉBIH jogkövetkezményeket állapított meg mulasztás vagy jogszabálysértés miatt? (NÉBIH honlap)

Az előzőek szerint megvizsgált adatok közül azokat kell a kereskedőnek nyilvántartani, amelyek alapján a beszállítók/vevők egyértelműen beazonosíthatóak.

³ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (rövidítve: Ptk.) 8:1. § (1) bekezdés 4. vállalkozás: a szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körében eljáró személy.

⁴ Ptk. 8:1. § (1) bekezdés 3. fogyasztó: a szakmája, önálló foglalkozása vagy üzleti tevékenysége körén kívül eljáró természetes személy.

A kereskedelmi partnerek egyértelmű azonosíthatósága érdekében mindenképpen javasolt a faanyag kereskedelmi lánc szereplők technikai azonosító számának /erdőgazdálkodói kódjának a vezetett nyilvántartásokban való feltüntetése.

A faanyag kereskedelmi lánc ellenőrzésének fontos tulajdonsága, hogy a NÉBIH azzal szemben jár el, akinél a fatermék jogszerű eredetének, illetve nyomon követhetőségének hiányosságait megállapította, így ez maga a kereskedő is lehet, amennyiben nem kellő körültekintéssel jár el a fatermék eredetének vizsgálata során.

Amennyiben a kereskedő olyan beszállítótól vásárol, vagy olyan vevőnek ad el faterméket, akinél a fenti adatok ellenőrzése során valamely hiányosság vagy kockázat állapítható meg, ajánlott vele szemben az adott kereskedelmi ügylet szempontjából fokozott körültekintéssel eljárni, esetleg kiegészítő információkat bekérni. Nagyfokú bizonytalanság esetén akár a tervezett ügylettől is érdemes elállni.

Az import eredetű fatermék vásárlása esetén az alábbi feltételeknek kell megfelelni, illetve az alábbi adatok szolgáltatását az importőr az Evt. 90/A. § (4) bekezdésének megfelelően meg kell, hogy követelje a külföldi beszállítótól, mert a törvény alapján az import fatermékkel kapcsolatos követelmények betartásáért az első magyarországi forgalomba hozó, azaz az importőr a felelős.

Importnak minősül a Magyarország területén való felhasználás vagy forgalomba hozatal céljából a **faterméknek harmadik országból vagy más tagállamból történő behozatala is.**

Az import fatermék első magyarországi forgalomba hozójának, az importőrnek minden import szállítmány esetében gondoskodni kell **a származási ország nyelvén kívül angol vagy magyar nyelvű fordítással együtt** az alábbiak rendelkezésre állásáról:

- a nyomon követhetőséget, illetve a származást igazoló dokumentumok (pl. fuvarlevél, számla, szerződés, a kitermelés szerinti ország jogszabálya alapján kiadott fakitermelési engedély vagy igazolás stb.), amelyekben összességében az alábbi három adatnak mindenképpen szerepelnie kell:
 - a fatermék előállításánál felhasznált fafaj(ok) kitermelési helye,
 - a fafajok közönséges vagy – amennyiben az egyértelmű azonosíthatóság megköveteli – tudományos neve,
 - az egyes fafajok mennyiségi adatai,
- az exportőr nyilatkozata arról, hogy a fatermék nem illegális kitermelésből származik.

Fontos hangsúlyozni, hogy az import során a szállításhoz széles körben használt kísérődokumentumok (nemzetközi fuvarlevél, AVIZ stb.) nem felelnek meg teljes körűen a fentieknek, azokon általában csak a szükséges adatok egy része szerepel.

II. FORGALMAZOTT FATERMÉKEK ADATAINAK NYILVÁNTARTÁSA

A vásárolt fatermékek esetében a kereskedő egyik legfontosabb kötelezettsége az Evt. 90/A. § (7) bekezdés e) pontja szerint a *fatermék* származási helyének megállapításához és forgalmazásának a nyomon követéséhez szükséges dokumentációk, információk megőrzése, ill. ezek beszerzésének elősegítése.

A fatermék vásárolásakor tehát mindig be kell szerezni a beszállítótól (legyen az piaci szereplő vagy kereskedő) a fatermék származási helyére, azaz a faterméket alkotó fafaj(ok) kitermelési helyére vonatkozó minél pontosabb információt, amely nem azonos sok esetben a fatermék felrakódásának helyével.

Erdei faválaszték (hengeres fa, tűzifa minden formában, apríték) szállítása csak szigorú számadású szállítójeggyel vagy a NÉBIH-hez bejelentett és általa jóváhagyott programmal kiállított szállítójeggyel történhet. A megfelelően kitöltött szállítójegy azokat a lényeges adatokat tartalmazza, amelyek az erdei faválaszték esetében a fatermékkel és az érintett faanyag kereskedelmi lánc szereplőkkel kapcsolatosak.

A forgalmazott fatermékeket úgy kell nyilvántartani, hogy azok a dokumentációkban és a valóságban, így azok tárolása, szállítása, feldolgozása során is egymástól megfelelően elkülöníthetők legyenek. Ebbe beletartozik minden esetben:

- a fatermék egyedi azonosítása, a Kombinált Nómenklatúra⁵ szerinti megnevezése,
- amennyiben indokolt, a termék leírása (beleértve a termék kereskedelmi nevét és típusát) a faterméket alkotó fafajok közönséges vagy ennek hiányában teljes tudományos neve,
- az önálló termékként elkülöníthető fatermék mennyisége, mennyiségi egysége térfogatban (m³, úrméter), tömegben (kg, q, t) vagy darabszámban.

Amennyiben a nyilvántartás mértékegysége a tárolás, ill. a feldolgozás során megváltozik, az egyes mértékegységek közötti átváltás, átminősítés alapelveit általánosságban meg kell fogalmazni, ill. a konkrét átváltást, átminősítést pedig dokumentálni szükséges.

⁵ A Tanács 2658/87/EGK rendelete (1987. július 23.) a vám- és a statisztikai nómenklatúráról, valamint a Közös Vámtarifáról

III. TELEPHELYHEZ KÖTÖTT NYILVÁNTARTÁS

Amennyiben a kereskedő tevékenységét több telephelyen végzi, akkor a nyilvántartását az egyes telephelyek tekintetében elkülönítetten kell vezetnie.

A nyilvántartás lényege, hogy a bejövő és kimenő fatermék-forgalom, valamint a telephelyen tárolt fatermék a mennyiség, a minőség és a termékmegnevezés szempontjából egyértelműen összevezethető legyen egy adott telephely esetében.

A telephelyen folytatott tevékenység jellegéhez igazodóan az alábbi szempontokat kell kiemelten szem előtt tartani a telephelyen lévő fatermék-készlet nyilvántartása során:

- az egyes termékek esetében az átminősítés tényének és a termék tulajdonságai változásának rögzítése,
- a korábbihoz képest eltérő mértékegységben való nyilvántartás vagy értékesítés esetén az átváltási tényező számítási módjának (pl. térfogatról tömegre) dokumentálása,
- a feldolgozás során keletkezett végtermékeknek és melléktermékeknek a kiinduló termékkel való mennyiségi összevezethetősége.

Amennyiben a kereskedő a vásárolt faterméket feldolgozza, és más vagy magasabb feldolgozottságú faterméket állít elő, a folyamat során történő átalakításokat dokumentálni kell, amelyre akár a már meglévő gyártási napló vagy a technológiai leírás is alkalmas lehet.

Amennyiben a kereskedelmi lánc valamely pontján az eljáró hatóságnak illegális eredetet kell vélelmezni az Evt. 90/A. § (6) bekezdés alapján, akkor sor kerülhet a termék visszahívására. Ez azt jelenti, hogy a visszahívással érintett tétellel kapcsolatos valamennyi faanyag kereskedelmi lánc szereplőnek végre kell hajtania a visszahívást.

Annak érdekében, hogy egy fentiekben vázolt esetben csak és kizárólag az adott tételhez tartozó mennyiség kerüljön visszahívásra, megfelelően részletes nyilvántartásra van szükség, amelyből egyértelműen beazonosítható a jogszabálysértéssel érintett konkrét fatermék. Ellenkező esetben a kereskedő azt kockáztatja, hogy szélesebb körben kell az általa forgalmazott fatermék(ek)et visszahívni. Az ennek biztosításához szükséges készletnyilvántartásnak és belső raktározási rendnek a részletessége üzemi méretektől függően eltérő lehet, ezért ennek meghatározása a kereskedő felelőssége.

Kiemelten fontos tehát betartani azt az alapszabályt, hogy a papíralapú vagy az elektronikusan vezetett nyilvántartásnak és a telephelyen tárolt fakészletnek egymásnak megfeleltethetőeknek kell lenniük. Ennek hiányában ugyanis a nyilvántartásnak nem megfelelő, a telephelyen lévő fatermék készlet esetében a NÉBIH-nek szintén az illegális eredetet kell vélelmeznie, és annak megfelelően kell eljárnia.

IV. A SZIGORÚ SZÁMADÁSÚ NYOMTATVÁNYOK NYILVÁNTARTÁSA

A kereskedő a faanyag készletváltozását, feldolgozását különböző nyomtatványokkal tudja dokumentálni, arra alapozottan tudja elkészíteni az előző fejezetekben részletesen ismertetett nyilvántartását.

A nyilvántartások alapját képező nyomtatványok különösen a számla, a készpénzfizetési számla, a nyugta, a bevételi és kiadási pénztárbizonylat, a pénztárjelentés, a szállítólevél, szállítójegy, a terméklap, a gyártási napló, az átminősítési jegyzőkönyv. Annak eldöntésére, hogy ezek közül melyekről kell szigorú számadású nyilvántartást is vezetni, a Számviteli törvény előírásai szolgálnak támpontul.

A nyomdai úton előállított szállítójegy és műveleti lap szigorú számadású nyomtatványként való kezelését a faanyag kereskedelmi lánc felügyeletével kapcsolatos bejelentés, nyilvántartás és ellenőrzés részletes szabályairól szóló 26/2016. (IV. 11.) FM rendelet (továbbiakban: EUTR vhr.) 12. § (1) bekezdése írja elő.

A nyilvántartást a nyomdai úton előállított szigorú számadású szállítójegyre és műveleti lapra külön-külön kell vezetni, és az alábbi adatokat kell tartalmaznia:

- a nyomtatvány nevét és számjelét,
- a vásárlás időpontját,
- a vásárlásról kiállított számla sorszámát,
- a nyomtatvány tömb sorszámátartományát a tömbben szereplő nyomtatványok első és utolsó sorszámának megjelölésével, ill. a tömb felhasználása megkezdésének és befejezésének keltét.

V. EGYÉB KÖTELEZETTSÉGEK

A kereskedő köteles a faanyag kereskedelmi lánchoz tartozó tevékenységével összefüggően az Evt. és az EUTR vhr. szerinti bejelentési és adatszolgáltatási kötelezettségnek eleget tenni (Evt. 90/A. § (7) bekezdés c) pont).

Ezek közül a napi kereskedelmi tevékenység szempontjából az egyik legfontosabb kötelezettség a nyomdai úton előállított szigorú számadású szállítójegyek és műveleti lapok használatának a használat megkezdése előtti, ill. a használat befejezését követő haladéktalan bejelentése, amelyet elektronikus úton, a NÉBIH [EUTR oldalán](#) keresztül kell teljesíteni.

Amennyiben a kereskedő egyértelmű jogsértést észlel, és ez alapján a fatermék illegális eredetűnek tekintendő, akkor az Evt. 90/A. § (7) bekezdés f) pontja alapján a kereskedő maga is köteles az érintett faterméket a forgalomból kivonni, visszahívni, valamint egyidejűleg tájékoztatni az erdészeti hatóságot a megtett intézkedésről, okáról és eredményéről. Ez jóhiszemű fatermék vásárlás esetén is előfordulhat, amennyiben a kereskedőnek a fatermék eladását követően jut a tudomására olyan tény, adat, amely alapján a fatermék eredete kétségesé válik.

VI. SEGÍTSÉGNYÚJTÁS

További, részletes információk találhatóak a [NÉBIH honlapján](http://portal.nebih.gov.hu/eutr) (portal.nebih.gov.hu/eutr). Amennyiben kérdése merülne fel, azt az [EUTR központi email-címén](mailto:eutr@nebih.gov.hu) (eutr@nebih.gov.hu) teheti fel.